

Joseba Arruti

«Euskal politika humanizatu behar da»

George Orwell: “Adierazpen askatasuna jendeak entzun nahi ez duena esan ahal izatea da”.

SUSTRAI COLINA

Argazkiak: Dani Blanco

Informazioz itotako gizarte honetan, zein da kazetariaren funtzioa?

Betikoa, ahalik eta zintzoen jokatzaz ikusten duena kontatzea. Zoritxarrez, kazetariaren lana geroz eta baldintzatuago dago orotariko interesengatik. Ez da sekula ofizio samurra izan, lan baldintzen aldetik, egonkortasun aldetik, eta horrek eragin zuzena du eguneroko lanean, oso zaila baita presioak alde batera utzi eta filosofia mailako berezko zeregin horri atxikitzea. Okerrera goaz, gainera. Beti pentsatu izan dut gurea ez dela lanbide bat, bokazio bati emandako erantzuna baizik. Horrela izan beharko luke aurrerantzean ere, baina lan baldintzak izugarri okertu dira, eta hedabideen kopurua biderkatu bada ere, ez nago ziur aniztasunean irabazi dugunik. Krisiaren ondorioz, jadanik ematen ari den berrantolaketa bat etorriko da hedabideen mundura, eta horrek zerikusi zuzena izango du gure balizko independentzian. Askotan, kazetariak, beste edozein langile bezala, bere printzipioak irensten baititu bere lanpostua salbatze aldera.

Adierazpen askatasunaren etsairik handiena langabezia dela, alegia.

Handiena ez dakit, baina handienetakoa bai. Lan-merkatua dagoen bezala dago, eta bistan da prekarietatea dela kazetaria auto-zentsuratzeko modurik zuzenena. Prekarietate hori orokortzen ari da gainera, ez baitut uste alde handirik dagoenik medio kontserbadoreen eta aurrerakoien artean. Beti egon daitezke euren buruarekin, ikusten dutenarekin eta objektibotasunarekin zintzoagoak diren kazetariak, baina oso zaila da, independentzia maila hori lortzeko ibilbide sendoa behar baituzu atzetik. Horregatik diot erabateko inde-

pendentziarik ez dagoela eta kazetariaren objektibotasuna mito bat dela. Bakoitzak erantzuten die bere interesei.

Erredakziotik zuzendaritzara pasata, nola egingen diozu horri aurre?

Kudeatzaile izateko ezinbestekoa behar luke aurrez kaleko kazetari gisa aritu izanak. Jende gehiegi pasatzen da zuzenean gestore lanak egitera eta horrek errealtatea desitxuratzen du. Enpresa munduan ere, arlo pribatutik pasa den jendea hautatuko nuke sektore publikorako. Inpresioa daukat beti hedabide publikoetan lan egin duten kazetari askok ez dakitela zein den kazetaritzaren errealtate gordina. Pribatutik gatozenak badakigu zein baldintzatan egingen den lan, zein egoeratan dauden hainbat eta hainbat kazetari. Ni saiatzen naiz orain arte eraman dudana filosofia aplikatzen, kazetari eta langileei ahalik eta egonkortasun, konfiantza eta autonomia handiena emanez. Krisiak gogorren jo duenean sartu garen arren, langileen egonkortasuna lehenesten ahalegindu gara, denen behar-izanak asetzea ezinezkoa den arren. Finean, hedabide batek ondo funtzionatzeko ezinbestekoa da langileak gustura egotea.

Ezinbestekoa zen ildo editoriala aldatzea?

Edonork ulertu beharko luke hedabide publiko batek aginte politikoaren ildo nagusiak bete behar dituela. Aniztasuna bermatzera eta errealtate instituzionala errespetatzera behartuta gaude. Horrek ez du esan nahi kazetariari politikoki eta ideologikoki inplikatzeko eskatzen zaionik, baina hau ez da inoren jostailua, hedabide publiko bat baizik. Errealtate instituzional hori aldatzea ez dago nire esku, beste maila batzuetako eztabaida

A man with glasses and a purple button-down shirt stands on a mezzanine level of a modern library. He is leaning on a metal railing with his left hand, while his right hand is in his pocket. The background shows a large, open-plan library space with bookshelves and study areas.

Nortasun agiria

1969ko urriaren 12an jaio zen Gernikan. EHU-n kazetaritzan lizentziatua, Deiar aldizkariako zuzendari, Euskadi Irratiko, *Euskaldunon Egunkariako* eta *Deiako* kazetari, eta medio askotako kolaboratzaile izan da, egun Radio Euskadiko zuzendari dena. Winston Churchill-en eta Josif Stalin-en biografien egilea eta *Proceso de Paz en Euskadi*; *20 voces por la normalización* liburuaren egileetako bat izateaz gain, Euskararen Aholku batzordeko kide ere bada.

da. Hori hala, inork ezin du esan kontu ideologikoetan sartu garenik. Arazo larria litzateke irrati publikoa batzuekin edo besteekin identifikatzea. Guk besteen iritziak errespetatzeko, euren posizioak zalantzan jartzeko, eta autokritikarako gai diren entzule kritikoak nahi ditugu. Alderdi batekin edo bestearekin oso identifikatuak daudenentzat medio pribatuak daude.

Errealitate instituzionala errespetatze hutsa bada apustu ideologiko bat, eta herri honetan zer esanik ez.

Errealitate instituzionalarekiko errespetua ez da nire ustez jarrera politiko konkretu bat, hedabide publiko baten betebeharra baizik. Albisteei dagokionez, esaterako, Espainian gertatzen dena beti izan da lehen mailako gertakizuna Euskal Autonomia Erkidegoko komunikabideetan. Guk hemen gertatzen denaren berri ematen dugu, baita Espainian gertatzen denarena ere, ez baita arrotza guretzat, eragina duelako gudan. Ez dut uste Radio Euskadi inoiz baino politikoki kutsatuago dagoenik. Errealitate instituzionala errespetatzen saiatzen gara. Hori ez da zuzendaritza baten edo bestearen apustua, hedabide publiko baten izaeraren ondorioa baizik. Hedabide publikoak ez ziren anti-sistema izateko sortu, ezta indarrean dauden errealitate instituzionalei kontra egiteko ere.

Zenbat baldintzatzen du zure ideologia, zure pentsamoldea, goizero lanera bizkartzainekin etortzeak?

Ahalik eta gutxien baldintza nazan saiatzen naiz, baina oso egoera gogorra da. Deigarria zait herri honetan zenbat hitz egiten den adierazpen askatasunari buruz eta eguneroan zer gutxi egiten den berau defendatzeko. Zergatik hitz egiten da hainbeste hedabide publikoetan ezker abertzale lege kanporatuak duen presentziaz edo faltaz, eta hain gutxi EITBko zuzendaritza osoaren bizkartzainez? Nik beti defendatu dut denon adierazpen askatasuna. *Euskaldunon Egunkari*ko langile izan nintzen, eta ulertzekoa da zer ikuspuntutatik egin dudaneure jarrera hori. Nire iritziz, besteen ahotsa errespetatzeko gai den edonori eman behar zaio ahotsa irrati publikoan. Hori da baldintza bakarra, ez dago besterik. Besteen ahotsa errespetatzeko prest ez dagoenari ezin zaio ahotsik eman. Hedabide publiko batek gutxieneko baldintza batzuk jarri behar ditu. Inork ez luke onartuko emakumeak jipoitzearen aldeko ahots bat

irratian. Inork ez luke ulertuko jarrera homofobo edo intolerantei leku egitea. Gurean, zoritxarrez, intolerante asko dago, begi onez ikusten duena hainbat kazetari mehatxatuak egotea. Horiek ez dute lekuri hedabide publikoetan, beste guztiek bai. Jarrerarik irmo eta muturrekoena defendatu dezakezu, baina joko-arau horren barruan.

Joko-arau horren menpe baino gehiago, afera ez al dago joko politikoaren menpe? Juan Antonio Samaranch ministro frankista zenari gorazarre egiteko ez da arazorik egon.

Gure tertulia eta programazioa ikusi besterik ez dago ahalik eta ahots gehienei leku egiteko zirrikitu guztiak probesten saiatzen garelako jabetzeko. Baina oso kasuistika berezian bizi da gure herria. Talde terrorista batek ekinean jarraitzen du, hainbat pertsona mehatxatuta dauzka, eta horrek nahi ala ez, egoera baldintzatzen du. Oso desberdina da jarrera erradikalak defendatzea halako indarkeria motarik ez dagoen herrialdeetan. Hori hala, legezkoa den ezker abertzaleari

lekua egiten zaio, baina legez kanpo dagoenari hedabide publikoak ezin dio tarterik eskaini zuzendaritzaren borondatea batekoa zein bestekoa izan. Sinetsi nahi dut errespetuzko bide hori jorratzen duten neurrian ate gehiago zabalduko direla. Desiratzen nago egon daitezkeen aurrerapauso guztiak sendotzeko, joko politiko zabaltzeko, eta irrati publikoan are ahots gehiago entzun ahal izateko, besteak beste horrek esan nahi lukeelako bizkartzainik gabe bizi ahal izango dudala. Ez pentsa ezker abertzale lege kanporatuari beto bat ezartzen zaionik sudur-puntan jartzen zaigulako, ez da gutizia bat. Ez diet eskatzen ideologikoki ezeri uko egiterik, besteen bizitza eta pentsamoldea errespetatzeko baizik.

Radio Euskadiko zuzendari izan baino lehen, hedabide zenbaitetan politika landu duzunez, nola ikusten duzu egungo panorama politikoa?

Oso eszeptikoa naiz, eta ez holakoa jaio nintzelako, esperientziak eszeptikoa izaten irakatsi didalako baizik. Huts egin duten hainbat saiakera izan dira azken urteotan, eta ez dakit orain artean huts egin duenak arrakastaren porturako bidea topatuko duen. Aurrerapauso argiakoak behar direla uste dut, lege kanpoko ezker abertzalearen barruan eszisiaio saihesteko gauzak motel eta baldintzatuta egitea ulertzen badut ere. Baina berriz diot, aurrerapausoak argiako

behar du, eta benetan atzerabuelarik gabekoa. Orain arte askotan entzun ditugu esaldi potolo eta ponpoxoak, ustez atzerabuelarik gabekoak, baina gero ezerezean geratu direnak. Oso gertutik bizi izan nituen Lizarra-Garaziko eta Anoetaren osteko prozesuak. Anoetan bertan egon nintzen kazetari gisa, eta han egon zen edonork sinesten zuen han ez zegoela atzerabuelarik. Hori hala, indarkeriak badu etorkizunik? Indarkeria zilegi da ala behin-betiko baztertuko da borroka

politikoari eusteko? Horiek dira erantzun beharreko galderak, eta erantzuten hasita, orain arte ez bezala, azken muturreraino erantzun behar direnak. Azken mugimendu horiek aurrera egingo balute ezusteko handiak hartuko genituzke, egoera politikoa goitik behera aldatzeraino. Horregatik diot, nire ustez, terrorismoa defendatzen dutenen ikuspuntutik ere hanka-sartze handia dela egungo egoera mantentzea. Eszenatoki berriak sekulako aukerak zabalduko lituzke

Urki

TXAKOLINA

Askizu Auzoa, Getaria

Tel.: 943 14 00 49 • www.urkitxakolina.com

OFF THE RECORD

Etorkizuna

Radio Euskadiko zuzendaritzaren osteko asmoei buruz galde-tu diogunean, ez dela anbizio-tsua, eta ez daukala ideiarik erantzun digu. Horrek egunero-ko lanean laguntzen omen dio gainera. "Etorkizuna ziurtatuta dagoenean, egunero-ko lana ez da ziurtatuta ez dagoenean bezain ondo betetzen" eman digu sententzia. Ez dira betaurreko txarrak leku zenbaitetan ez itsutzeko.

denontzako. Izan ere egun, aurreiritzi gehiegi-jokatzen dugu, Euskal Herrian sektarismo gehiegi dago, eta sektarismo hori bultzatu beharrean, euskal politika humanizatu behar da.

Nola humanizatu gizartea prozesuak hain motel eta albisteak hain azkar doazenean?

Irratia oso ondo moldatzen da munduaren abiada azkarrera. Prentsa idatzirako etengabeko buruko-mina dena mesedegarria da guretzat. Albisteen hierarkia zehazterakoan iraultza gertatu da ordea, eta harrigarria da zenbait albiste ustekok nolako garapena eta oihartzuna lortzen duten gure hedabideetan. Horrek albisteen eta hedabideen banalizazioa dakar, eta zuzen-zuzenean eragiten du hedabidea kontsumitzen duenarengan. Azkenean, hedabideak eskaera horretara egokitzen dira eta banalizazio bete-betean sartzen diren erdipurdiko formatu askoren arrakasta pairatzen ari gara. Ezinbestekoa da niretzat hedabide publikoak hortik urruti mantentzea, bestelako hausnarketarako guneak zabalduz. Gure obligazioa da kalitatea, seriotasuna, aniztasuna eta pentsamendu kritikoa garatzeko tresnak eskaintzea. Dagoeneko hasi da, eta etorkizunean areagotu egingo da, medio publikoen aurkako oldarraldia. Medio pribatuetatik geroztik eta gehiago zabaltzen nahi dute hedabide publikoak beharrezkoak ez diren ideia hori. Horregatik uste dut inportantea dela hedabide publikoek ere euren lekua egitea, besteak beste, gizartearen humanizazioan zeregin handia daukagulako.

Ilaki Gabilondok zioen, kazetaritzaren geroari buruzko edozein mintegitan, beti bukatzen zela komunikazio enpresei buruz hizketan. Industriak jan du informazioa?

Aldaketa aroan gaude. Egia da gurean, komunikazio enpresei dagokienez, egoera nahiko egonkorra dela, eta hedabide enpresen errealitateak ez duela zerikusi handirik errealitate politikoarekin. Horrek esan nahi du herritar asko eta asko gai direla egunero bestelako pentsamoldea defendatzen duten hedabideak kontsumitzeko. Hori hala, kazetaritzaren etorkizuna zein izango den? Askok hitz egiten da prentsa idatziaren agoniarekin eta ikus-entzunezkoen hauspotzearekin, baina egia hori, unibertsitatean nengoenetik entzuten dudana teoria da. Antzerki eta zineari buruz ere horixe bera esan izan da, baina gero begira... Lepoa jokatu behar banu, prentsa idatziak bere lekua izango duela eta geroztik eta kultura audiobisual handiagora goazela esango nuke. Parametro berri horietara egokitzen ez dakien enpresak ez du etorkizunik izango, baina egia da era berean, hausnarketa horiek egiterakoan norbera beti lerrokatzen dela bere enpresaren arrastora. Azkenean, enpresek gehiegi baldintzatzen gaituzte, eta ematen du gauden enpresaren arabera elkarren aurka aritzen garela errealitatea erlatibizatu gabe. Argumenturik gabe batzuen alde eta besteen aurka ibiltzea kaltegarria da ofizioarentzako, prebisibilegiak garenean sinesgarritasuna galtzen dugulako. Eskema batzuk apurtzeko ordua da, eta etorkizunari buruzko hausnarketak taxutzeko posizionamendu sare horren gainetik ibili behar dugu. ■